

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 468/2018-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], v mene ktorej koná advokátka [REDAKČNÝ ZNAČENIE], a maloletej [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDAKČNÝ ZNAČENIE], ktorou namietajú porušenie čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 3 P 128/2015 z 3. októbra 2016, uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 47/2017 z 25. mája 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 137/2017 z 25. apríla 2018, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] a mal. [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. júla 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka 1“), zastúpenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná advokátka [REDAKOVANÉ], a maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka 2“, spolu aj „sťažovateľky“), zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ], ktorou namietajú porušenie čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 ústavy, práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 P 128/2015 z 3. októbra 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“), uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 CoP 47/2017 z 25. mája 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 137/2017 z 25. apríla 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka 1 bola účastníčkou konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 3 P 128/2015 v procesnom postavení navrhovateľky, ktorá sa návrhom doručeným okresnému súdu 21. septembra 2015 domáhala proti manželovi [REDAKOVANÉ] rozvodu manželstva a úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej dcére (sťažovateľka 2) na čas po rozvode.

Okresný súd napadnutým uznesením rozhodol, že nemá právomoc vo veci konať, a konanie zastavil, pričom zároveň rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. O odvolaní sťažovateľky 1 proti napadnutému uzneseniu okresného súdu krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že rozhodnutie

prvostupňového súdu potvrdil ako správne. O dovolaní sťažovateľky 1 proti napadnutému uzneseniu krajského súdu najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že ho odmietol v súlade s § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

Kľúčová námietka sťažovateľiek je založená na spochybňovaní ústavnej udržateľnosti napadnutých uznesení v ich veci konajúcich všeobecných súdov z dôvodu, že sa nezaoberali otázkou obvyklého pobytu v dostatočnom rozsahu.

Sťažovateľky tvrdia, že okresný súd „*sa dostatočne nezaoberal otázkou obvyklého pobytu, pričom zároveň taktiež nesprávne skonštatoval, že sťažovateľkou doložené listinné dôkazy neobstoja...*“. Napadnuté uznesenie okresného súdu je podľa sťažovateľiek nepreskúmateľné, keďže v ňom „*absentujú úvahy okresného súdu, na základe ktorých mal za to, že krajinou obvyklého pobytu maloletej je Fínsko*“.

Nevykonaním dôkazov, ktoré v priebehu konania predložila sťažovateľka 1, došlo podľa jej tvrdenia zo strany v ich veci konajúcich všeobecných súdov k porušeniu ich základných práv zaručených čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľky ďalej argumentujú, že v zmysle nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie Brusel IIa“), sa pojem obvyklý pobyt má vykladať v tom zmysle, že tento pobyt „*zodpovedá miestu, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia do sociálneho a rodinného prostredia*“.

Sťažovateľky uvádzajú, že v konaní pred okresným súdom predložili dôkazy, ktoré preukazovali, že ťažisko života mali na Slovensku, a v konkrétnostiach zdôrazňujú, že „*Európske súdy za kľúčový faktor určenia obvyklého pobytu považujú znalosť jazyka: maloletá [REDAKOVANÉ], sťažovateľka, ani otec maloletej [REDAKOVANÉ] nikdy fínštinu neovládali, vo Fínsku sa nijakým spôsobom nezačlenili a jediné kamarátske vzťahy na území Fínska mali s niekoľkými Slovákami vtedy žijúcimi vo Fínsku, ktorí posledné 3-4 roky už takisto žijú*

na Slovensku. Vzhľadom na zaužívanú súdnu prax je potrebné brať do úvahy trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu, štátnu príslušnosť, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby.“

Okrem procesných väd trpia podľa sťažovateľiek napadnuté uznesenia okresného súdu a krajského súdu aj vadami skutkovými z dôvodu nesprávne zisteného skutkového základu pre rozhodnutie.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol o nej nálezom tak, že vysloví porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy a základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 ústavy, práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu. Napadnuté uznesenia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu zruší a vec vráti okresnému súdu na nové konanie a zároveň prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov a prizná sťažovateľkám úhradu trov konania.

Sťažovateľky sa v súlade s § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) domáhajú vydania dočasného opatrenia a ústavnému súdu navrhujú, aby odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd považoval za nevyhnutné zaujať postoj k otázkam právneho zastúpenia maloletej sťažovateľky 2 v konaní o sťažnosti pred ústavným súdom a jej účasti v tomto konaní.

Po preskúmaní sťažnosti a príloh k nej priložených ústavný súd konštatuje, že k sťažnosti nebolo priložené splnomocnenie na zastupovanie sťažovateľky 2 advokátom. Zo splnomocnenia predloženého ústavnému súdu spoločne so sťažnosťou 16. júla 2018 totiž vyplýva, že sťažovateľka 1 (výlučne) splnomocnila [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom o sťažnosti.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd prihliadol na procesný nedostatok spočívajúci v absencii právneho zastúpenia sťažovateľky 2 ako maloletej zastúpenej sťažovateľkou 1 ako jej zákonnou zástupkyňou, čo sa odrazilo v záhlaví tohto uznesenia (zastúpenie maloletej sťažovateľky 2 v konaní o sťažnosti jej zákonnou zástupkyňou). Uvedený procesný nedostatok ústavnému súdu však nebráni vo vecnom prejednaní sťažnosti aj vo vzťahu k sťažovateľkou 2 namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, Dohovorom o právach dieťaťa a dohovorom napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a ani najvyššieho súdu.

V tejto súvislosti ústavný súd ďalej uvádza, že aj napriek tomu, že sťažovateľka 2 nebola účastníčkou konaní vedených všeobecnými súdmi (návrh na začatie konania vo veci rozvodu a úpravy práv a povinností manželov k maloletému dieťaťu na čas po rozvode podala sťažovateľka 1, pričom všeobecné súdy skúmali v konaniach ako jedinou otázku

existenciu podmienok pre ďalšie konanie všeobecného súdu, resp. existenciu procesných prekážok brániacich všeobecnému súdu konať, a preto k vecnému prejednaní návrhu sťažovateľky 1 nedošlo, pozn.), prípadný nesprávny procesný postup v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov sa nepochybne mohol dotknúť aj práv namietaných maloletou sťažovateľkou 2. To platí predovšetkým vzhľadom na zásadnú námietku sťažovateľiek, že vo vzťahu k nim malo dôjsť k *denegatio iustitiae*, resp. k odmietnutiu spravodlivosti zo strany všeobecných súdov, ktoré sa návrhom sťažovateľky 1 vecne nezaoberali, ale konanie o ňom zastavili. K tomuto záveru ústavný súd ďalej uvádza nasledujúce.

V zmysle § 100 Civilného mimosporového poriadku je s konaním o rozvod manželstva (v prípade ak manželia majú maloleté deti) spojené konanie o úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvode. Za týchto okolností odmietnutie spravodlivosti zo strany všeobecných súdov vo vzťahu k sťažovateľke 1 ako navrhovateľke by sa z dôvodu vzájomnej previazanosti predmetov konania (rozvod manželstva a úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom) nevyhnutne muselo odraziť aj v odmietnutí spravodlivosti zo strany všeobecných súdov vo vzťahu k sťažovateľke 2 ako maloletej dcére.

Namietané porušenie sťažovateľkami označených práv zaručených ústavou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa, ktorých vyslovenia porušenia sa v sťažnosti domáhajú sťažovateľka, ako aj jej maloletá dcéra (sťažovateľka 2), si preto vyžaduje, aby ich ústavný súd preskúmal spoločne.

II.1 K sťažovateľkami namietanému porušeniu čl. 2 ods. 2 ústavy a základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 ústavy, práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných

súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť (a aj domáhal) využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu mohla sťažovateľka 1 podať odvolanie (čo aj využila), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky 1 v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.2 K sťažovateľkami namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

Ešte pred posúdením zásadnej námietky sťažovateľiek, ktorou odôvodňujú porušenie nimi označených práv garantovaných ústavou, Dohovorom o právach dieťaťa a dohovorom napadnutým uznesením krajského súdu, ústavný súd považuje za žiaduce poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolenie) spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho práv, avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je lehota na podanie sťažnosti ustanovená v § 53 ods. 3

zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010), t. j. vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu.

V posudzovanom prípade sťažovateľka 1 podala proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol ako neprípustné. Následne sťažovateľky podali sťažnosť ústavnému súdu, v ktorej namietali porušenie svojich práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ako aj napadnutým uznesením krajského súdu. V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že (už uvedená) judikatúra o zachovaní lehoty na podanie sťažnosti proti predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu je aplikovateľná aj na vec sťažovateľiek.

Aj pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity svojej právomoci. Z obsahu sťažnosti totiž vyplýva, že zásadnú námietku (*denegatio iustitiae*, resp. odmietnutie spravodlivosti zo strany všeobecných súdov, ktoré sa odmietli zaoberať predmetným návrhom sťažovateľky 1 a o ňom následne aj rozhodnúť), na základe ktorej malo dôjsť k porušeniu čl. 2 ods. 2 ústavy a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, sťažovateľka 1 v zásade v totožnom znení uplatnila aj vo svojom dovolaní proti napadnutému uzneseniu krajského súdu [sťažovateľka 1 v ňom tvrdila, že krajský súd sa dopustil procesných pochybení v zmysle § 420 písm. f) CSP, pozn.], čo založilo právomoc dovolacieho súdu zaoberať sa s touto dovolacou námietkou zaoberať a rozhodnúť o nej, čo v danom prípade taktiež vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne sa zaoberať touto časťou sťažnosti. Ústavný súd preto aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.3 K sťažovateľkami namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

II.3.1 K sťažovateľkami namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti, ústavný súd v rámci predbežného prerokovania podrobil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu prieskumu z ústavne významných hľadísk, pričom sa sústredil na posúdenie, či sa najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s dovolacou námietkou sťažovateľky 1, ktorou argumentovala, že v jej prípade bolo dovolanie prípustné z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) CSP.

Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

V súvislosti s preskúvaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd poukazuje v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je totiž v zásade otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010).

Pri preskúvaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd vychádzal rovnako zo svojej ustálenej judikatúry, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov (ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti), t. j. vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je

alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ani súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových záverov a na skutkových záveroch založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu teda nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010). Do právomoci ústavného súdu však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07).

Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces [napr. III. ÚS 209/04, IV. ÚS 115/03, IV. ÚS 112/05, III. ÚS 25/06, IV. ÚS 301/09, IV. ÚS 27/2010, rovnako aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994, *Annuaire*, č. 303-B]. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, *Recueil* III/1997).

Uplatňujúc uvedené východiská, ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a v tejto súvislosti sa zaoberal tou jeho časťou, v ktorej sa najvyšší súd vysporadúval s námietkou sťažovateľky 1 o tom, že krajský súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a to v dôsledku nesprávneho záveru o nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky konať a rozhodnúť o návrhu sťažovateľky 1, keďže podmienky pre konanie a rozhodnutie boli podľa nej v jej veci splnené.

Z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že v rámci dovolacieho konania najvyšší súd pristúpil v prvom rade k preskúmaniu správnosti postupu všeobecných súdov, ktoré konanie o návrhu sťažovateľky 1 o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov na čas po rozvode k maloletej sťažovateľke 2 zastavili pre nedostatok svojej právomoci na konanie a rozhodnutie vo veci v zmysle čl. 3 nariadenia Brusel IIa.

Dovolací súd vo vzťahu k zásadnej námietke sťažovateľky 1 zdôraznil, že sporným sa pri preskúmaní dovolania proti napadnutému uzneseniu krajského súdu stalo (ne)naplnenie kritérií ustanovených v bode 6 čl. 3 písm. a) nariadenia Brusel IIa (všeobecná právomoc súdov členského štátu Európskej únie vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva), podľa ktorého je na konanie vo veci rozvodu manželstva príslušný súd členského štátu na území, ktorého má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej šesť mesiacov bezprostredne pred podaním návrhu a je buď štátnym príslušníkom tohto členského štátu alebo v prípade Veľkej Británie a Írska tam má „domicil“.

Sťažovateľka 1 v konaní pred súdmi nižších stupňov argumentovala, že miestom jej obvyklého pobytu bola v rozhodnom období Slovenská republika, preto boli súdy Slovenskej republiky o ňou podanom návrhu povinné konať a rozhodnúť.

V relevantnej časti napadnutého uznesenia najvyšší súd s poukazom na výklad pojmu obvyklý pobyt podaný Súdny dvorom Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veciach obsahovo blízkych (výklad pojmu obvyklý pobyt dieťaťa v zmysle čl. 8 a nasl. nariadenia Brusel IIa) uviedol:

«Vzhľadom k tomu, že nariadenie neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť zmysel a rozsah pojmu „obvyklý pobyt“, jeho určenie sa musí vykonať s ohľadom na kontext ustanovení nariadenia a jeho cieľ. Určenie obvyklého pobytu sa tak stáva predmetom a výsledkom skutkového skúmania zo strany príslušného súdu a je založené na vyhodnotení celého súboru zistených konkrétnych skutkových okolností každého jednotlivého prípadu (viď rozsudky Súdneho dvora EÚ A C-523/07, body 35, 37 a 39; C-497/10 Mercredi, body 46 a 47; C-376/14 body 51 a 52; C-499/15, bod 60). Ide teda o pojem faktický a nie právny, t. z. nezávislý na splnení akýchkoľvek legálnych kritérií na rozdiel napríklad od trvalého pobytu, ktorý má charakter evidenčný a jeho vznik je viazaný na určité členským štátom stanovené právne podmienky. Súdny dvor EÚ zároveň podáva vysvetlenie k spôsobu, akým majú súdy pristupovať k určovaniu miesta obvyklého pobytu, resp. bližšie definuje faktory rozhodné pri prijímaní konečného verdiktu súdu. Vo všeobecnosti súbor týchto kritérií umožňuje definovať obvyklý pobyt v zmysle ustanovení Nariadenia Brusel IIa ako miesto, v ktorom má dotknutá osoba centrum (ťažisko) svojho života. Okrem fyzickej prítomnosti v členskom štáte musia byť zohľadnené ďalšie faktory, z ktorých je možné vyvodiť, že táto prítomnosť nemá len dočasný alebo príležitostný charakter a vykazuje znaky trvalosti. Do úvahy treba vziať najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť, pracovné aktivity, jazykové znalosti a rodinné a sociálne väzby osoby v danom štáte. Na druhej strane Súdny dvor EÚ nepovažuje kritérium štátneho občianstva, či dĺžky pobytu na území členského štátu za výsostne určujúce faktory, ktoré by mali pri určovaní skutočného miesta pobytu osoby rozhodujúci význam. Vo vzťahu k dĺžke pobytu bude nevyhnutné odlišiť medzi príležitostným pobytom a skutočným úmyslom osoby vytvoriť si v danom štáte zázemie. Trvanie pobytu tak môže slúžiť iba ako indícia v rámci posúdenia stability pobytu, pričom toto posúdenie sa musí uskutočniť vo svetle všetkých osobitných skutkových okolností každého jednotlivého prípadu (C-497/2010 bod 51). V prípade presunu obvyklého pobytu z jedného členského štátu do iného Súdny dvor EÚ tiež upresnil, že okrem fyzickej prítomnosti osoby v členskom štáte musia aj iné ďalšie skutočnosti nasvedčovať tomu, že táto prítomnosť nemá len dočasný, či príležitostný charakter (C-523/2007, bod 33, 38). Ani štátna príslušnosť osoby nemôže sama o sebe

bez ďalšieho postačovať na to, aby bolo možné označiť tento členský štát za miesto jej obvyklého pobytu v zmysle Nariadenia Brusel IIa (pozri C-499/15, bod 63).»

Berúc do úvahy citovaný výklad pojmu obvyklý pobyt, najvyšší súd s prihliadnutím na celý rad rozhodujúcich skutočností dospel k záveru, že sťažovateľka 1 nemala v rozhodnom šesťmesačnom období pred podaním návrhu okresnému súdu (od 21. marca 2015 do 21. septembra 2015) obvyklý pobyt na území Slovenskej republiky.

Najvyšší súd viedli k záveru nasledujúce skutočnosti:

„Manžel má české štátne občianstvo, manželka nemali na území Slovenskej republiky nikdy spoločné bydlisko, manžel na území Slovenskej republiky nikdy nemal obvyklý pobyt, manžel je od roku 2012 až do súčasnosti pracovne činný na území Fínska. Manželstvo bolo uzatvorené v roku 2011 na území Českej republiky. Manželka nasledovala manžela a krátko na to, ako sa im narodila dcéra (9. júla 2012), sa celá rodina v októbri 2012 presťahovala na územie Fínska, kde boli všetci registrovaní vo fínskom sociálnom systéme a v registri polície Fínska s trvalým pobytom v tejto krajine na adrese [REDAKOVANÉ]. Obaja manželka boli na území Fínska zamestnaní, manželka od novembra 2013 do marca 2015; po ukončení pracovného pomeru od 29. marca 2015 do 8. januára 2016 bola manželka evidovaná vo Fínsku na úrade práce a poberala (sociálne dávky) podporu v nezamestnanosti a príspevok na bývanie. Maloletá navštevovala škôlku vo Fínsku v období od decembra 2013 do decembra 2015 a zo strany fínskych sociálnych úradov bol na ňu priznaný príspevok na súkromnú dennú starostlivosť z fínskeho systému sociálneho zabezpečenia. Manželka viedli spoločnú domácnosť v prenajatom dome na území Fínska, ktorý v roku 2013 nadobudli do svojho spoločného vlastníctva. Po rozpade vzťahu manželov si dovolateľka prenajala byt na území Fínska od januára 2015 do decembra 2015 a spolu s maloletou zotrvala na území Fínska so striedavými návštevami Slovenska aj po podaní návrhu na rozvod manželstva, a to až do 8. januára 2016. Z obsahu spisu tiež vyplynulo, že manželka počas celého tohto obdobia navštevovala spolu s dcérou Slovensko konkrétne za účelom návštevy príbuzných a ako tvrdí aj za účelom poskytnutia lekárskej starostlivosti, avšak po naplnení účelu týchto návštev vždy došlo k jej návratu na územie Fínska, pričom na území Slovenska neboli v rozhodnom období preukázané také aktivity dovolateľky, z ktorých by bolo možné usúdiť, že po rozpade vzťahu manželov došlo k zmene jej obvyklého

pobytu a presunu ťažiska jej života na Slovensko. Je teda zrejmé, že pobyt manželky na území Fínska vykazoval znaky trvalosti, pretože tu žila spolu s manželom a dcérou na základe spoločného rozhodnutia manželov od roku 2012, pracovala, bola evidovaná úradmi na účely sociálneho poistenia, je jazykovo vybavená a maloletá tu navštevovala predškolské zariadenie, bola teda v krajine začlenená a nejde pre ňu o neznáme prostredie. Uvedené preukázané skutočnosti sú takého charakteru, že argumentácia dovolateľky nemohla viesť k odlišnému záveru o jej mieste obvyklého pobytu, než zaujal odvolací súd.

Pokiaľ dovolateľka namietala, že jej trvalý pobyt na území Fínska mal len evidenčný charakter a bol nevyhnutný vzhľadom na fínsku legislatívu, treba uviesť, že táto samotná okolnosť by bez ďalšieho nepostačovala na určenie miesta jej obvyklého pobytu na území Slovenskej republiky, pretože tak, ako mala hlásený trvalý pobyt na území Fínska, mala hlásený trvalý pobyt zároveň aj na území Slovenska (od 18. mája 2007 do dnešného dňa), pričom táto povinnosť jej vyplýva z ustanovenia § 3 ods. 7 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu by jej obrana rovnako vylučovala jej tvrdenie o obvyklom pobyte na území Slovenskej republiky, nielen na území Fínska a nebolo by možné zaujať stanovisko k tomu, kde mala miesto obvyklého pobytu s ohľadom na hlásený trvalý pobyt v oboch krajinách. Ako už bolo vyššie uvedené v bode 27 pojem obvyklého pobytu má širší záber, než je tomu pri trvalom pobyte a vzniká bez ohľadu na to, či sa osoba v danom štáte zdržiava v súlade s členským štátom určenými pravidlami trvalého pobytu alebo nie. Zároveň by bolo potrebné zohľadniť aj ustanovenie § 8 a § 9 zákona č. 253/1998 Z. z., v zmysle ktorých by dovolateľka mala povinnosť nahlásiť svoj prechodný pobyt mimo územia Slovenskej republiky (čo však neurobila), pričom nesplnenie tejto povinnosti by potom svedčilo v neprospech dovolateľkou tvrdenej okolnosti, že sa na území Fínska zdržiavala vždy len prechodne a príležitostne. Samotná existencia hláseného trvalého pobytu osoby teda nie je rozhodná, avšak spolu s ostatnými konštatovanými skutkovými okolnosťami je jedným z vodítok pre určenie miesta obvyklého pobytu v prípade dovolateľky.

28.2 Tvrdenie dovolateľky, že postavili rodinný dom na území Fínska len za účelom výhodnej finančnej investície, sa javí ako účelové, nakoľko zo súdmi zisteného skutkového stavu je zrejmé, že v tomto dome viedli manželia spoločnú domácnosť a vychovávali tu svoju dcéru, pričom ho nadobudli do spoločného vlastníctva, čo sa o byte na území

Slovenskej republiky vo výlučnom vlastníctve dovolateľky nedá tvrdiť, keďže v tomto byte ako rodina spoločne nikdy nežili.

28.3 Vo vzťahu k pracovným aktivitám dovolateľky na území Slovenska v rozhodnom období je preukázané, že v období od 31. decembra 2013 do 14. marca 2016 mala na základe vlastnej žiadosti pozastavený výkon advokácie. Tvrdenie dovolateľky o internom doktorandskom štúdiu na Právnickej fakulte UK v Bratislave a jej pôsobení na PF UK v rozhodnom čase pred podaním návrhu nie je podložené žiadnym listinným dokladom obsiahnutým v spisovom materiáli, pričom ani k dovolaniu nebola pripojená žiadna listina, ktorá by pravdivosť tohto tvrdenia preukazovala. Výpis zo zoznamu znalcov, tlmočníkov a prekladateľov nepreukazuje, že dovolateľka túto činnosť aj skutočne aktívne vykonávala. Právne poradenstvo pre časopis Život vykonávala dovolateľka podľa vlastného tvrdenia obsiahnutého v odvolaní do mája 2012 (viď č. l. 180 spisu), pre posúdenie miesta jej obvyklého pobytu je preto táto skutočnosť irelevantná. Pokiaľ ide o ostatné dovolateľkou tvrdené pracovné a voľnočasové aktivity ani tieto neboli v priebehu konania a ani v dovolaní ničím preukázané, ostali tak len v rovine ničím nepodložených tvrdení. Dovolací súd totiž zdôrazňuje, že nie je súdom skutkovým a predmetom jeho prieskumnej činnosti môžu byť len tie skutočnosti a dôkazy, ktoré boli pred súdmi nižších stupňov uplatnené. Uvedené vyplýva už len z toho, že nemôže vykonávať dokazovanie a je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

28.4 Dovolateľka ďalej argumentovala tým, že počas celého obdobia pobytu na území Fínska bola a až do súčasnosti je zdravotne poistená len na území Slovenskej republiky, čo preukazovala výpisom zo zdravotnej poisťovne. Zároveň dôvodila tým, že ona, ako aj maloletá navštevovali pravidelne svojich ošetrojúcich lekárov na Slovensku. Na preukázanie týchto tvrdení dovolateľka predložila v konaní výpis z účtu poistenca avšak len za obdobie od 9. júla 2012 do 31. decembra 2012 vystavený dňa 28. decembra 2016 a aj to len na meno svojej dcéry, s poslednou skutočnou návštevou pediatra dňa 22. októbra 2012, pričom z obsahu spisu je zrejmé, že k presťahovaniu rodiny na územie Fínska došlo v októbri 2012. Aj keby však boli preukázané ako pravdivé jej tvrdenia o absolvovaní lekárskeho prehliadok na území Slovenskej republiky a zdravotnom poistení, nepostačuje to na vyvrátenie preukázaných ostatných okolností prípadu, ktoré viedli súdy k záveru, že centrum jej rodinného a spoločenského života

v rozhodnom období bolo sústredené z hľadiska jej fyzickej prítomnosti, pracovnej činnosti a ostatných aktivít viažucich sa k územia Fínska práve v tomto členskom štáte. Dovolateľkine návštevy Slovenska za účelom poskytnutia zdravotnej starostlivosti tak mali len príležitostný a dočasný charakter.“

V neposlednom rade sa najvyšší súd ako súd dovolací vyjadril k otázke štátneho občianstva ako skutočnosti majúcej vplyv na určenie miesta obvyklého pobytu a v tejto súvislosti uviedol, že aj keď v určitých prípadoch v spojení s inými okolnosťami môže mať otázka štátneho občianstva význam, v prejednávanej veci o takýto prípad nejde. Tvrdená neznalosť úradného fínskeho jazyka podľa názoru dovolacieho súdu neobstojí vzhľadom na dostatočnú jazykovú vybavenosť sťažovateľky 1 preukázanú okrem iných aj zaradením sa do pracovného procesu vo Fínsku. Rovnako ani percentuálne vyčíslenie dĺžky pobytu sťažovateľky 1 na území Slovenskej republiky nebolo podľa názoru najvyššieho súdu rozhodujúce, keďže bolo preukázané, že pobyt na Slovensku bol vždy určený na splnenie konkrétneho účelu (návšteva príbuzných alebo poskytnutie lekárskej starostlivosti).

V nadväznosti na citované ústavný súd poukazuje na to, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Civilný sporový poriadok (predtým Občiansky súdny poriadok) výslovne umožňuje (umožňoval), preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľky 1 k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Berúc do úvahy citované časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd zastáva názor, že právne závery, ku ktorým v súvislosti s argumentáciou sťažovateľky 1 o (ne)prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd dospel,

nemožno považovať za svojvoľné, resp. arbitrárne. Najvyšší súd zrozumiteľne a bez zjavných logických protirečení (aj s poukazom na stabilizovanú judikatúru Súdneho dvora) vysvetlil dôvody, ktoré ho viedli k odmietnutiu dovolania sťažovateľky 1. Ústavný súd za týchto okolností nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, v ktorom najvyšší súd ako dovolací súd v postupe vo veci sťažovateľky 1 konajúcich súdov nižšieho stupňa nevzhladol procesný postup, ktorým by došlo k odmietnutiu spravodlivosti, keďže na konanie súdov Slovenskej republiky vo veci návrhu sťažovateľky 1 neboli splnené všetky podmienky, je z ústavného hľadiska udržateľné a akceptovateľné.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľky domáhajú, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.3.2 K sťažovateľkami namietanému porušeniu práv zaručených čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Sťažovateľky namietajú aj porušenie práv zaručených čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru v príčinnej súvislosti s namietaným porušením práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže sťažovateľky odôvodňujú namietané porušenie svojich práv v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorých porušeniu podľa záveru ústavného súdu uvedeného v bode II.3.1 tohto uznesenia napadnutým uznesením najvyššieho súdu nemohlo dôjsť, tak neprichádza

do úvahy, aby ústavný súd vyslovil porušenie práv sťažovateľiek zaručených čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa a čl. 8 ods. 1 dohovoru.

Na tomto základe ústavný súd sťažnosť sťažovateľiek aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.4 K sťažovateľkami namietanému porušeniu základných práv zaručených čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu

Sťažovateľky odôvodňujú namietané porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 47 ods. 3 ústavy predovšetkým tým, že v ich veci konajúce všeobecné súdy konali v rozpore s označenými ustanoveniami ústavy, ak sťažovateľkou 1 doložené listinné dôkazy, ktoré mali preukazovať, že centrum jej života, ako aj života sťažovateľky 2 bolo Slovensko, nevykonali.

Argumentáciou o nevykonaní dôkazov zo strany všeobecných súdov sťažovateľka 1 odôvodňovala aj prípustnosť dovolania proti napadnutému uzneseniu krajského súdu [sťažovateľka 1 v ňom tvrdila, že krajský súd sa dopustil procesných pochybení v zmysle § 420 písm. f) CSP, pozn.]. Najvyšší súd ako dovolací súd bol oprávnený a aj povinný sa s touto dovolacou námietkou sťažovateľky 1 zaoberať a rozhodnúť o nej. Za týchto okolností právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o predmetnej časti dovolania sťažovateľky 1 vylučuje (vzhľadom na princíp subsidiarity) právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

II.5 K sťažovateľkami namietanému porušeniu základných práv zaručených čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Zo sťažnosti možno vyvodit', že porušenia základných práv zaručených čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy sa sťažovateľky vo vzťahu k najvyššiemu súdu domáhajú z dôvodu nesprávneho vyhodnotenia námietky sťažovateľky 1, ktorou tvrdila, že vo veci konajúce

všeobecné súdy nevykonali ňou navrhované dôkazy, čím odôvodňovala prípustnosť dovolania smerujúceho proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podľa § 420 písm. f) CSP.

V relevantnej časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sa k argumentácii sťažovateľky 1 k prípustnosti dovolania z dôvodu, že všeobecné súdy nevykonali ňou navrhované dôkazy, uvádza:

„... posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania (viď uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 99/2011, 2 Cdo 141/2012...). Už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1995... 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na samej podstate uvedeného nič nezmenila.“

Berúc do úvahy citovanú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd zastáva názor, že právne závery, ku ktorým v súvislosti s argumentáciou sťažovateľky 1 o (ne)prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd dospel, nemožno považovať za svojvoľné, resp. arbitrárne.

Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, v ktorom najvyšší súd ako dovolací súd v postupe vo veci konajúcich súdov nižšieho stupňa nevzhladol procesný postup, ktorým by došlo k odmietnutiu spravodlivosti z dôvodov, že všeobecné súdy podľa sťažovateľky 1 nevykonali ňou navrhnuté dôkazy, je ústavne udržateľné.

Ústavný súd k namietanému porušeniu základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy na potvrdenie správnosti záveru najvyššieho súdu uvádza, že zásada rovnosti zbraní ako jedna zo všeobecných záruk spravodlivého súdneho konania zabezpečuje, aby v konaní pred všeobecným súdom mali jeho účastníci

(príp. strany sporu) rovnaké postavenie. Rovnosť zbraní spočívajúca v rovnakom postavení účastníkov súdneho konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) sa prejavuje v procesnoprávnom postavení účastníkov konania, v spôsobe a rozsahu dokazovania a v iných oblastiach spojených so súdnym uplatňovaním práva.

Zachovanie „rovnosti zbraní“ z pohľadu spôsobu a rozsahu vykonávaného dokazovania sa týka aj oprávnenia účastníkov konania navrhovať dôkazy. Aj keď výber dôkazných prostriedkov je na vôli účastníka konania, o tom, ktoré z navrhovaných dôkazov budú vykonané a ktoré nie, rozhoduje všeobecný súd podľa svojej voľnej úvahy, ktorá je limitovaná v záujme zachovania práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru požiadavkou, aby nevykonanie navrhnutých dôkazov alebo vykonanie iných dôkazov nepostavilo účastníka konania do jasne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s jeho odporcom v súdnom spore (por. rozhodnutia ESLP vo veci Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, rozsudok, 18. 2. 1997, č. 18990/91, § 23, tiež Foucher proti Francúzsku, rozsudok, 18. 3. 1997, č. 22209/93, § 34 a Dombo Beheer B. V. proti Holandsku, rozsudok, 27. 10. 1993, č. 14448/88, § 33 – 35).

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 332/09). V takomto prípade by prichádzalo do úvahy aj vyslovenie porušenia základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, keďže nevykonanie účastníkom konania navrhovaného dôkazu by ho oproti druhému účastníkovi konania znevýhodňovalo.

Z časti II.3.1 tohto uznesenia (preskúmanie odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu záruk obsiahnutých v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) vyplynul záver o ústavnej udržateľnosti a akceptovateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, resp. tej jeho časti, v rámci ktorej sa najvyšší súd vysporadúval s námietkou sťažovateľky 1 o tom, že krajský súd jej nesprávnym procesným postupom

znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva. Ústavne udržateľný a akceptovateľný záver najvyššieho súdu o tom, že k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľky 1 nedošlo, nepriamo potvrdzuje zároveň aj správnosť záveru vo veci konajúcich všeobecných súdov o nedostatku ich právomoci vo veci návrhu sťažovateľky 1 konať. Tento záver zároveň *a priori* vylučuje možnosť vysloviť, že v predmetnej veci bol nedostatočne ustálený skutkový stav pre právny záver o nedostatku právomoci všeobecných súdov, ktorý by si vyžadoval nevyhnutnosť vykonania ďalších dôkazov predložených sťažovateľkou 1. Aj z uvedených dôvodov je argumentácia sťažovateľiek zjavne nespôsobilá k vysloveniu porušenia ich základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy.

Pokiaľ sťažovateľky namietajú porušenie základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pričom porušenie tohto základného práva odôvodňujú totožnou argumentáciou, akou odôvodňujú porušenie základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ústavný súd konštatuje, že aj táto argumentácia je *a priori* nespôsobilá sťažovateľkami namietaný stav vyvolať.

Podstatou zásady kontradiktórnosti obsiahnutej v základnom práve podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru v časti požiadavky na kontradiktórnosť konania, napr. Brandstetter proti Rakúsku rozsudok ESĽP z 28. 8. 1991, Lobo Machado proti Portugalsku, rozsudok Veľkého senátu ESĽP z 20. 2. 1996 a ďalšie) právo mať možnosť oboznámiť sa so stanoviskami a dôkazmi predloženými súdu stranami sporu (účastníkom konania) alebo nezúčastneným subjektom (od ktorého si súd prípadne mohol také vyjadrenie alebo dôkaz vyžiadať) a vyjadriť sa k nim s cieľom ovplyvniť jeho rozhodnutie, pričom toto právo je priznané stranám, resp. účastníkom konania. Zásada kontradiktórnosti spočíva v existencii procesnej rovnosti účastníkov konania, teda v rovnosti zbraní účastníkov konania, a znamená nielen to, že každý z účastníkov konania musí mať možnosť predkladať dôkazy a argumentáciu dôležitú pre úspech v spore, ale aj možnosť oboznámiť sa s každým dôkazom a argumentáciou, ktoré sú predložené v súdnom spore druhým účastníkom konania na účely ovplyvniť rozhodnutie súdu a zároveň vyjadriť sa k nim (Mantovanelli proti Francúzsku, sťažnosť č. 21497/93,

rozsudok ESLP z 18. 3. 1997). Do obsahu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nepatrí „právo na vykonanie dôkazu vo veci konajúcim všeobecným súdom“, čo zjavne vylučuje, aby argumentácia sťažovateľiek umožňovala, aby ústavný súd vyslovil porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na podporu už vyslovených záverov ústavný súd považuje za vhodné poukázať aj na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorom sa ústavne udržateľným spôsobom vysporiadal s námietkou sťažovateľky 1 o tom, že odvolací súd jej nedal možnosť vyjadriť sa k veci, čím mala byť založená prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd k tejto námietke sťažovateľky 1 v napadnutom uznesení predovšetkým uviedol: *„Samotné odvolacie konanie bolo iniciované na podklade odvolania podaného dovolateľkou a odvolací súd sa preto musel zaoberať predovšetkým jej odvolacími námietkami a tvrdeniami. Z obsahu spisu vyplýva, že právnenému zástupcovi dovolateľky bolo doručené aj vyjadrenie manžela k jej odvolaniu... ku ktorému sa vyjadrila podaním z 24. januára 2017... Z uvedeného je zrejmé, že v priebehu celého konania vrátane odvolacieho konania mala dovolateľka zachované všetky procesné oprávnenia, prostredníctvom ktorých mohla ovplyvňovať výsledok konania vo svoj prospech a obsah spisu svedčí o tom, že ich aj využila.“*

Na základe uvedených skutočností najvyšší súd nevzhliadol v námietkach sťažovateľky 1 argumentáciu, ktorá by bola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, a preto dovolanie v súlade s § 447 písm. c) CSP odmietol.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi obsahom základných práv podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a príslušnými časťami napadnutého uznesenia najvyššieho súdu neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.6 K sťažovateľkami namietanému porušeniu čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ústavný súd konštatuje, že označený článok ústavy neobsahuje žiadne základné práva alebo slobody. O jeho prípadnom porušení by ústavný súd v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mohol rozhodnúť len v spojení s porušením niektorého zo základných práv alebo slobôd. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že žiadne zo sťažovateľkami označených práv nemohlo byť porušené, neprichádzalo do úvahy ani vyslovenie porušenia označeného ustanovenia ústavy. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, nebol dôvod, aby sa zaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľiek uvedenými v sťažnosti (vrátane návrhu na vydanie dočasného opatrenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. augusta 2018